

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Jméno studenta: Jan Hořeňovský

Název práce: Právo, společnost a nové technologie 21. století

1. Vhodnost a náročnost tématu práce:

Disertační práce představuje rozsáhlý průzkum vztahu mezi právem, společností a novými technologiemi ve 21. století. Skládá se z obecné části, která se zabývá širšími tématy, a částí zaměřené na konkrétní problémy spojené s novými technologiemi, jako je umělá inteligence nebo sociální sítě. Každá část je rozdělena do tří kapitol, které tvoří koherentní celek. Autor se neomezuje pouze na glorifikaci současných inovací, ale podrobně zkoumá historické a kontextuální faktory ovlivňující technologický vývoj. Je pozoruhodné, že autor upozorňuje na subjektivitu vnímání rychlosti technologického pokroku a na faktory, které mohou vést k regresi v některých oblastech. Důkladná analýza negativních aspektů vývoje nových technologií přináší zajímavé perspektivy a pomáhá vyvrátit zjednodušující pohledy na dynamiku technologického pokroku. Navíc je důležité, že autor nabízí konkrétní příklady a ilustruje své argumenty, což zvyšuje uvěřitelnost jeho tvrzení. Potenciálním zlepšením by mohlo být podrobnější rozvinutí některých příkladů nebo faktorů, které ovlivňují regres v technologickém vývoji. Celkově je to však poutavá a vyvážená práce, která přispívá k lepšímu porozumění problematice technologického rozvoje. Vynikajícím prvkem této práce je zpochybnění tradičního chápání novosti v technologiích. Autor poukazuje na to, že technologie jako strojové učení nejsou vlastně nové, ale jejich význam a dopad na společnost se mění díky pokroku v oblastech jako výroba polovodičů, materiálové inženýrství a optika. Zdůrazňuje důležitost pohledu na technologii v kontextu širšího vědeckého a společenského prostředí. Autor osvěžujícím způsobem upozorňuje na to, že pocit rychlého technologického pokroku je často subjektivní a že některé oblasti technologií mohou dokonce zažívat regres kvůli různým faktorům jako jsou ekonomické, politické nebo právní.

2. Stanovení a splnění cílů práce, zhodnocení dosažených výsledků a vlastního přínosu studenta

Disertační práce poskytuje komplexní a hluboký pohled na vztah mezi právem, společností a novými technologiemi 21. století. Autor zvolil vhodnou a náročnou tematiku, kterou rozčlenil do několika kapitol, čímž vytvořil koherentní celek umožňující hlubší porozumění problematice.

Komplexní struktura a široký rozsah:

Autorova odvaha zahrnout mnoho aspektů tématu je obdivuhodná a významná. Tímto přístupem demonstruje multidisciplinární povahu vztahu mezi právem a technologiemi. Tento široký rozsah je klíčový pro pochopení dynamických změn v technologickém a společenském prostředí.

Systémový přístup k právní adaptabilitě:

Autor aplikuje Luhmannovu teorii autopoietických systémů (1995) k analýze adaptability právních systémů, což je velmi relevantní. Tento teoretický rámec umožňuje hlubší vhled do toho, jak právní systémy fungují jako samostatné, ale zároveň interaktivní s jejich socio-technologickým prostředím.

Originalita a inovativnost:

Autorův přístup k netradičním tématům, jako je technologická stagnace, přináší nové myšlenky a přístupy do akademického diskurzu.

Praktické aplikace a relevantnost:

Zdůraznění významu praktického využití práce v právní praxi a legislativě je zásadní. Autor navrhuje konkrétní způsoby, jak zajistit dodržování lidských práv v kontextu umělé inteligence, což je velmi aktuální téma.

Technologická stagnace a její dopady:

Diskuze o technologické stagnaci je velmi aktuální a relevantní, zvláště v kontextu debat o inovacích a ekonomickém růstu. Autor správně poukazuje na to, že technologický pokrok není rovnoměrný a že některé oblasti mohou zažívat regresi.

Role umělé inteligence v právu:

Téma umělé inteligence je vysoce relevantní a důležité pro budoucnost práva. Autor se zaměřuje na dlouhodobé aspekty a bezpečnost těchto systémů, což je klíčové pro zajištění, že technologie budou sloužit lidským potřebám a právům.

Svoboda projevu na internetu

Otázka svobody projevu na internetových fórech je aktuální a diskutovaná v kontextu regulace obsahu a ochrany práv uživatelů. Autor obhájí liberální pozici a představuje konstruktivní řešení, což je důležité pro nalezení rovnováhy mezi svobodou projevu a prevencí škodlivého obsahu.

Disertační práce představuje hodnotný a inovativní příspěvek k porozumění vztahu mezi právem, společností a novými technologiemi. Autor využívá širokou škálu teoretických přístupů a konceptů, které jsou relevantní pro současný výzkum v této oblasti. Přestože některé části by mohly být dále rozpracovány, práce jako celek poskytuje hluboký a komplexní pohled na tuto důležitou problematiku a nabízí významné podněty pro další výzkum a diskusi.

3. Odborná úroveň práce, obsahové připomínky

Disertační práce, kterou se zabýváme, představuje významný příspěvek k současnému dialogu o vzájemných vazbách mezi právem a technologiemi. Autor se distancuje od konvenčních pohledů, které často sklouzávají k nekritickému oslavování technologických inovací, a místo toho předkládá kritičtější perspektivu, jež bere v potaz jak potenciální přínosy, tak i rizika spojená s technologickým pokrokem. Tímto způsobem posouvá diskusi do rovin, kde se propojují etické, historické a sociálně-kontextuální faktory, které formují naše chápání a přijetí technologických novinek.

V rámci svého bádání autor používá metodiku, která je výjimečná svým hloubkovým zkoumáním historických aspektů a současně důkladným rozboru sociálních a právních implikací technologického vývoje. Specificky se zaměřuje na oblast strojového učení, kde poukazuje na to, že mnoho technologických "novinek" ve skutečnosti vychází z již dříve známých konceptů a že pravá inovace není vždy tam, kde se na první pohled zdá být.

Dalším klíčovým přínosem této práce je vypracování nového konceptuálního rámce pro analýzu právního systému v kontextu technologického vývoje. Využitím systémové teorie, zejména konceptu autopoietického právního systému, autor demonstruje, jak se právní systém neustále adaptuje na změny ve svém prostředí skrze své vnitřní mechanismy. Tato perspektiva otevírá nové možnosti pro pochopení, jak právo reaguje a přizpůsobuje se technologickým změnám, což je zásadní pro zachování jeho relevance a efektivity.

Kritické zhodnocení, které práce přináší, také zdůrazňuje subjektivitu vnímání rychlosti technologického pokroku a upozorňuje na různé faktory, které mohou tento pokrok brzdit nebo dokonce vést k jeho regresi. Tím autor přispívá k vyváženému a multidimenzionálnímu hodnocení dopadů technologie na společnost.

Celkově práce nabízí ucelený a hluboký pohled na komplexní vztahy mezi právem a technologiemi. Autor zdůrazňuje potřebu neustálé adaptace právního systému a zahrnuje široké spektrum socioekonomických a politických faktorů, které ovlivňují technologický vývoj. Tato disertační práce je tak nejen významným příspěvkem k akademické diskuzi, ale také poskytuje cenné návrhy pro politiku a praxi, což může být inspirací pro budoucí výzkum v oblasti práva a technologií.

Jazyková a formální úroveň práce

Jazyková a formální úroveň práce je zpracována s neobyčejnou pečlivostí a precizností. Autor demonstruje vynikající znalosti akademického jazyka, což je patrné z jeho schopnosti využívat sofistikovaný a přesně zvolený slovník, který přesně odpovídá danému akademickému kontextu a tématu disertace. Díky této erudovanosti a jazykové vybroušenosti je text nejen dobře čitelný, ale také intelektuálně stimulující.

Ve formálním ohledu práce vykazuje zřetelný smysl pro detail a respekt k akademickým konvencím, což zahrnuje správné používání citací, referencí a přesné formátování podle příslušných akademických standardů. Struktura práce je logicky organizovaná do kapitol a podkapitol, které jsou inteligentně navrženy tak, aby odhalovaly klíčové aspekty zkoumaného tématu a posilovaly hlavní argumentaci práce.

Autor úspěšně dokázal komunikovat složité koncepty jasně a přesvědčivě, což práci staví do pozice významného příspěvku v daném oboru.

Otázky k diskuzi

V současné době stojí právní systémy před náročným úkolem: jak účinně reagovat na rychlé technologické změny, aniž by byla ohrožena jejich stabilita a předvídatelnost. Tento esej se

zaměřuje na možnosti, jak právo může zachovat svou relevanci a integritu v kontextu neustále se vyvíjejícího technologického prostředí, zároveň s ohledem na historické, kontextuální a potenciální regresivní vlivy.

První otázkou je, jak právní systém může zůstat adaptabilní, aniž by byla narušena jeho struktura a zásady. Je zřejmé, že právní rámcování musí být dostatečně flexibilní, aby mohlo odpovídat na nové výzvy, které přináší technologie. Významným krokem by mohlo být zavedení adaptivních legislativních procesů, jako jsou například legislativní "sandboxy", které umožňují testování a hodnocení dopadů nových technologií ve kontrolovaném a regulovaném prostředí, předtím, než dojde k jejich plnému zákonnému ukotvení. Tento přístup může pomoci zachovat základní právní principy, zatímco umožní nezbytnou flexibilitu pro inovace. Druhou klíčovou oblastí jsou historické a kontextuální faktory ovlivňující současnou právní regulaci nových technologií. Způsob, jakým historie a kontext formují legislativu, je zásadní pro pochopení, jak mohou být právní předpisy přizpůsobeny, aby reflektovaly současnou a budoucí technologickou realitu. Například, studium evoluce telekomunikačních zákonů může poskytnout cenné lekce pro regulaci internetových technologií a digitálního soukromí. Tento historický přístup nejenže osvětluje, jak byly regulace formovány, ale také jak mohou být strukturovány pro maximální účinnost v současném prostředí. Třetím aspektem je příprava na potenciální regres v technologickém vývoji, což může být způsobeno ekonomickými, politickými, nebo právními faktory. Je klíčové mít strategie, které umožňují rychlé reakce na negativní vývoje. Příkladem může být vytvoření právních nástrojů, které explicitně zohledňují možné regresivní scénáře, jako jsou zákony o ochraně proti zneužití technologií nebo zákonodárství, které se rychle adaptuje na ekonomické šoky způsobené technologickými změnami. Čtvrtou oblastí je vliv právních inovací na debaty o umělé inteligenci (AI) a technologické etice. Analýza aktuálních přístupů k regulaci AI a jejich dopady na společnost může formovat základy pro etické využívání těchto technologií. Pro zajištění etického rozvoje AI je nezbytné implementovat průhledné procesy, odpovědné využívání dat a mechanismy pro zajištění, že AI technologie jsou využívány v souladu s lidskými právy a svobodami. Nakonec je zásadní pochopení rizik a výzev spojených s implementací navrhovaných modelů regulace. Přístupy k mitigaci těchto rizik mohou zahrnovat multidisciplinární spolupráci mezi technologickými odborníky, právníky a regulačními orgány, aby bylo zajištěno, že nové technologie jsou regulovány způsobem, který podporuje inovace a zároveň chrání veřejné a soukromé zájmy.

Jak může právní systém účinně adaptovat na rychlé technologické změny, aniž by ztratil svou stabilitu a předvídatelnost? Vzhledem k dynamice technologického pokroku, jak navrhuje, aby právní systém zvládal kontinuální adaptaci bez destabilizace základních právních principů?

Jakým způsobem ovlivňují historické a kontextuální faktory současnou právní regulaci nových technologií? Váš přístup k historickým a kontextuálním faktorům je fascinující. Jak konkrétně tyto faktory formují aktuální právní předpisy a regulace v oblasti technologií? Jak může být tento přístup aplikován na současnou technologickou výzvy?

Jak by se měl právní systém připravit na potenciální regres v technologickém vývoji způsobený ekonomickými, politickými nebo právními faktory? Vaše analýza regrese v technologickém

vývoji je významná. Jaké konkrétní právní nástroje a strategie navrhuje pro přípravu a reakci na tyto potenciální regrese?

Jaké jsou praktické dopady vaší práce na současné debaty o regulaci umělé inteligence a technologické etice? Jak mohou vaše zjištění přispět k formování současných debat a regulací týkajících se umělé inteligence a technologické etiky? Jaká konkrétní opatření navrhuje pro zajištění etického využití těchto technologií?

Jaká jsou největší rizika a výzvy spojené s implementací vašich navrhovaných modelů regulace nových technologií? Jaké hlavní rizika a výzvy identifikujete při implementaci vašich navrhovaných regulací pro nové technologie? Jak mohou být tato rizika mitigována?

1. Autor ve své disertační práci prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce v daném oboru,
2. Disertační práce je doporučena k obhajobě.

Petr Agha

V Praze dne 28.5.2024